

Rozdělení dětského věku
základy psychomotorického
vývoje a adaptační změny
novorozeneckého období
Iva Tomášková

itomaskova@email.cz

rozdělení

- Novorozenecké
- Kojenecké
- Batolecí
- Předškolní
- Školní
- dospívání

Novorozenecké období

- od narození do ukončeného 28. dne
- období adaptace jednotlivých tělních systémů na mimoděložní podmínky
- období je to značně specifické, proto se postupně vyčlenil i lékařský obor – **neonatologie**
- projeví se řada závažných **VVV – vrozené vady srdce a plic, poruchy uzávěru tělních trubic a průchodnosti GIT**
- následky perinatální patologie – **asfyxie** a infekce z porodních cest se významně podílejí na nemocnosti
- infekce mají tendence ke generalizaci – vážnější infekce probíhají pod obrazem **sepsy**
- nejvyšší mortalita z celého dětství

Charakteristika novorozence

- **známky života:** dech, akce srdeční, aktivní pohyb svalstva
 - dechová frekvence: 40–60/min.
 - tepová frekvence: nejprve 150–180/min., poté 120–140/min.

Teplota okolí novorozence

- **tělesná teplota:**

- v 1. týdnu vyžaduje nahý novorozenec teplotu zevního prostředí 32–34 °C, oblečený 24–27 °C
- hypotermie = $TT < 36,0$ °C p.r.
- reakce na chlad: vazokonstrikce, akrocyanózaa, flekční postura, netřesová termogeneze
- hypertermie = $TT > 37,5$ °C p.r.
- reakce na teplo: vazodilatace, pocení, hypoaktivita, extenční postura

Dýchací soustava

- při porodu se stlačením hrudníku při průchodu porodním kanálem vyhrne plodová voda z plic až do horních cest dýchacích, odkud je dále spolknuta, zbytek tekutiny se při rozepnutí plic dostane bazálně a vstřebá se
- normální pO_2 : 8–10 kPa u novorozenců, 6–9 kPa u nedonošenců
- normální pCO_2 : 4,5–6,5 kPa
- funkční reziduální kapacita (FRC) po narození: 30 ml/kg (tj. stejná FRC jako u dospělého)

Trávicí trakt

- **Smolka** (mekonium) odchází nejčastěji v prvních 12 hodinách života, fyziologicky do 48 hodin života
- střevo je sterilní, střevní flóra se vyvíjí v prvních dnech života:
 - kojené děti – bifidogenní flóra, děti na umělé výživě – *E. coli*
- chybění střevních bakterií je příčinou nedostatku vitamínu K u novorozence

Vylučovací soustava

- novorozenci často poprvé močí již po porodu, ale je ještě v normě, pokud se vymočí do 48 hod. po porodu
- objem vyloučené moči je 50–150 ml/kg/den
- ledviny: s gestačním týdnem a stářím po porodu stoupá glomerulární filtrace
- koncentrační schopnost ledvin omezená (není vy zralý distální tubulus), větší ztráty sodíku, a tím riziko hyponatremie
- ztráty tekutin nebo jejich nedostatečný příjem vedou rychle k dehydrataci

Reflexy

Stimul

Pohybová odpověď

Doba působení

Primitivní reflexy

- **Babkinův – dlaňočelistní**
- Tlak do dlaně
- Otevření úst a otočení hlavy směrem ke stimulu
- 0-4. týden (5.měsíc)

- **Sací reflex**
- Intraorálně dudlíkem či rukou
- Sání
- 0.-3. měsíc

- **Rooting reflex (hledací)**
- Taktilní dotek v dolní polovině obličeje
- Rotace hlavy ke stimulu, otevření úst
- 0.-3. měsíc

Kineziologické držení novorozence

- ruka – flexe prstů
- ulnární dukce
- flexe zápěstí
- palec uzavřený v dlani
- loket – flexe, pronace
- rameno – protrakce, vnitřní rotace
- lopatka – elevace
- páteř – kyfóza
- pánev – anteverze
- kyčle – flexe, abdukce, zevní rotace
- kolena – flexe
- noha – plantární flexe

smysly

- má dobře rozvinutý *sluch* – dává přednost zvukům řeči, během prvních týdnů se naučí odlišit hlas matky od ostatních hlasů
- *čich* – hraje roli při orientaci v prostředí, v jednom týdnu rozezná vůni matčina prsu
- *chut'* – již od narození dává přednost sladké chuti; má více chuťových pohárků než dospělý
- *zrak* – sítnice při narození je vyvinutá, vážne pohyblivost čočky a zraková ostrost (při narození nízká, stoupá do 6 měsíců věku)
 - fixace pohledu se objevuje do 2 měsíců
 - častý je strabismus, obvykle mizí do 3 měsíců věku
- při narození tvoří hlava čtvrtinu tělesné délky

Energetická spotřeba

- **energie** je v prvních 24 hodinách získávána především odbouráváním glykogenu, poté nastupuje odbourávání tuků, nedonošené děti malé zásoby glykogenu
 - denní potřeba cukrů: 5–15 mg/kg/min., tuků: 3 g/kg/d, bílkovin: 3 g/kg/d, energie: 80–100 kCal/kg/den
- **tekutiny:**
 - běžná denní potřeba = 1. den 60–70 ml/kg , dále zvyšujeme o 10 ml/kg/den do dávky 150 ml/kg/den
 - insenzibilní ztráty = 25 ml/kg/den u novorozenců, u nedonošenců až 70 ml/kg/den

Známky donošenosti

- váha kolem 3500 g a délka 50 cm
- dobře vyvinutý tukový polštář
- kůže růžová, kryta mázkem (*vernix caseosa* – sekret mazových žláz a oloupaných buněk epidermis)
- na nose má milia (žlutobělavé tečky – retenční cystičky mazových žláz)
- na kořeni nosu, víčkách a v záhlaví jsou patrné teleangiektázie
- vlásky jemné
- nehty přesahují konce prstů
- ušní boltce mají vyvinutou chrupavku
- genitál je zralý (varlata sestouplá, rýhované skrotum; labia majora kryjí labia minora)
- celé chodidlo rýhované

Psychomotorický vývoj novorozence

- projevy odpovídají stupni zralosti
- reflexy:
 - sací
 - dlaňočelistní – zatlačíme do dlaně → otevře ústa, dělá chňapavé pohyby hlavou
 - úchopový – dotyk do dlaně → úchop
 - hluboké šíjové reflexy – pasivní otočení hlavičky → extenze homolaterálních končetin a flexe kontralaterálních (tzv. pozice šermíře)
 - Moroův reflex – náhlé podtržení podložky pod dítětem → abdukce HK a flexe DK

Pozice šermíře

Psychosociální vývoj

- první prostředek komunikace dítěte je pláč
- - od 12. týdne pláče ubývá a dítě se snaží komunikovat i jinak – úsměv, dotyk nebo dumlán
- - Piaget popisuje první 2 roky života jako senzomotorické období (dítě se učí spojovat podnět s motorickou odpovědí)
- - kojenci vycházejí z jednoduchých reflexních stereotypů (schémat) a doplňují je vlastními zkušenostmi
- - kojeneček dokáže sledovat dráhu předmětu v zorném poli, ale v prvním půlroce pro něj předmět přestává existovat, jakmile opustí zorné pole
- - až mezi 9-12 měsícem začíná chápat trvalost předmětů

Freudův pohled na vývoj dítěte

- první rok života orální stádium – dítě uspokojuje své potřeby prostřednictvím úst
- - je to období symbiózy s matkou – matka uspokojuje všechny potřeby dítěte
- - pro 3-6 měsíc jsou typické jednoduché hry, kdy dítě a rodič střídají chvílky vizuálního kontaktu s chvilkami odvrácení tváře (časný stupeň napodobování)
- - vyjádření radosti nad tváří, která zmizela a zase se objevila vyjadřuje pochopení trvalosti předmětu
- - komplikovanější hry (např. hra na schovávanou) se objevují kolem 9. měsíce
- - mezi osmi a devíti měsíci přichází **strach z odloučení a obava z neznámých lidí**
- - dítě reaguje na cizí lidi pláčem, je to výrazem rozpoznání rozdílu mezi matčinou přítomností a nepřítomností (dítě si umí vyvolat obraz její přítomnosti, uvědomí si rozdíl, znejistí a začne se bát)
- - tyto věci vrcholí v období 15 měsíců a mizejí kolem 2 let věku

Několik dní po narození umí

- po položení na břicho zvednout na krátkou chvíli hlavičku,
- pohybovat volně rukama a nohama na obou stranách těla,
- rozeznávat světlo a tmou (před silným světlem přivírá oči),
- zaměřit pozornost na předmět ve vzdálenosti 20 až 40 cm od jeho obličeje.

na konci 1. měsíce by mělo umět

- po položení na bříško zvednout na krátkou chvíli hlavičku,
- zaměřit pozornost na obličej,
- kopat nohama,
- na zádech otáčet hlavu ze strany na stranu,

Na konci 1. měsíce bude pravděpodobně umět

- reagovat na hlasitý zvuk (reakcí může být leknutí, pláč nebo naopak jeho utišení),
- sledovat předmět, který držíte ve vzdálenosti 15 cm nad jeho obličejem,
- po položení na břicho zvednout hlavičku alespoň v úhlu 45° ,
- vydávat i jiné zvuky než pláč (např. broukat),
- reagovat úsměvem na váš úsměv

Na konci 1. měsíce možná bude umět

- po položení na břicho zvednout hlavičku v úhlu 90°,
- na břichu přetočit hlavu ze strany na stranu,
- ve vzpřímené poloze udržet samo hlavičku,
- zvedat nohy nad podložku,
- dát k sobě obě ruce,
- spontánně se smát,
- smát se nahlas,
- výskat radostí,
- sát své ruce,
- sledovat ze strany na stranu předmět, který držíte ve vzdálenosti 15 cm nad jeho obličejem.

Nezapomenout!

- každé dítě je jiné a vývoj každého dítěte je jedinečný. Rychlost, s jakou se dítě vyvíjí v prvním roce života, nenapovídá téměř nic o jeho budoucích schopnostech či inteligenci,
- děti se učí nové dovednosti většinou v podobném pořadí, více se liší doba, kdy si novou dovednost osvojí,
- vývoj dítěte často probíhá ve skocích, po kterých následují období, kdy se zdánlivě nic neděje,
- pokud se vám zdá, že dítě zapomnělo nějakou dříve získanou dovednost, je pravděpodobné, že se právě učí něco nového a brzy vás touto novou dovedností překvapí.

kojenec

Kojenecké období

- začíná 29. den a končí v den prvních narozenin dítěte
- období dramatického somatického, neuropsychického a motorického vývoje
- symbolicky období **vrcholí prvním krůčkem a prvním slovem** (kolem jednoho roku)
- z hlediska nemocnosti je to druhé nejvýznamnější období (hned po předchozím)
- doznívá význam VVV, mohou se objevit pozdní následky asfyxie (např. DMO)
 - manifestuje se řada dalších stavů – DMP, endokrinní nemoci, imunologické, hematologické...
 - velký podíl na nemocnosti mají infekce
- v prvních měsících života je **nejintenzivnější přírůstek hmotnosti**
 - za první rok vyroste o 25 cm → na konci by mělo mít délku 75 cm
 - porodní hmotnost se ve 4. měsíci zdvojnásobí (zhruba 7 kg), okolo roku ztrojnásobí (cca 10 kg)

Na konci 2. měsíce umí

- reagovat úsměvem na váš úsměv,
- sledovat předmět, který držíte ve vzdálenosti 15 cm nad jeho obličejem,
- reagovat na hlasitý zvuk (reakcí může být leknutí, pláč nebo naopak jeho utišení),
- vydávat i jiné zvuky než pláč (např. broukat),

Na konci 2. měsíce bude pravděpodobně umět

- po položení na břicho zvednout hlavičku alespoň v úhlu 45° ,
- na břichu přetočit hlavu ze strany na stranu,
- ve vzpřímené poloze udržet samo hlavičku,
- po položení na břicho se vzepřít na rukou,
- zvedat nohy nad podložku,
- přetáčet se (jedním směrem),
- sát své ruce,
- uchopit podávané chrastítko,
- věnovat pozornost malým předmětům,
- sahat po předmětech,
- žvatlat jednoduché slabiky

Na konci 2. měsíce bude možná umět

- spontánně se smát,
- dát k sobě obě ruce,
- prohlížet si své ruce,
- uvolnit sevření prstů v pěst (nejprve se uvolňuje palec),
- po položení na břicho zvednout hlavičku v úhlu 90° ,
- smát se nahlas,
- výskat radostí,
- rozeznat známé tváře a věci,
- sledovat ze strany na stranu předmět, který držíte ve vzdálenosti 15 cm nad jeho obličejem.

Na konci 3. měsíce by mělo umět

- po položení na břicho zvednout hlavičku alespoň v úhlu 45° ,
- na břichu přetočit hlavu ze strany na stranu,
- zvedat nohy nad podložku,
- sledovat předmět, který držíte ve vzdálenosti 15 cm nad jeho obličejem,

Na konci 3. měsíce bude pravděpodobně umět

- smát se nahlas,
- po položení na břicho zvednout hlavičku v úhlu 90°,
- výskat radostí,
- dát k sobě obě ruce,
- uvolnit sevření prstů v pěst,
- prohlížet si své ruce,
- spontánně se smát,
- sledovat ze strany na stranu předmět, který držíte ve vzdálenosti 15 cm nad jeho obličejem,
- ve vzpřímené poloze udržet samo hlavičku,
- po položení na břicho se vzepřít na rukou,
- přetáčet se (jedním směrem),
- uchopit podávané chrastítko,
- věnovat pozornost malým předmětům

Na konci 3 měsíce bude možná umět

- udržet na nohách částečně váhu svého těla, když ho držíte vzpřímeně,
- sahat po předmětech,
- udržet hlavičku vzpřímenou, když ho za ruce přitahujete do sedu,
- otáčet se za hlasem, zvláště hlasem maminky,
- rozeznat známé tváře a věci,
- žvatlat jednoduché slabiky (gée nebo káá),
- napodobovat jednoduché zvuky,
- hrát hru na schovávání a kuk,
- prskat sliny.

Na konci 4. měsíce bude umět

- po položení na břicho zvednout hlavičku v úhlu 90° ,
- smát se nahlas,
- sledovat ze strany na stranu předmět, který držíte ve vzdálenosti 15 cm nad jeho obličejem,
- prohlížet si své ruce,

Na konci 4. měsíce by mohlo umět

- ve vzpřímené poloze udržet samo hlavičku,
- po položení na břicho se vzepřít na rukou,
- přetáčet se (jedním směrem),
- uchopit podávané chrastítko,
- věnovat pozornost malým předmětům,
- sahat po předmětech,
- výskat radostí,
- hrát hru na schovávání a kuk,
- rozeznat známé tváře a věci,
- udržet hlavičku vzpřímenou, když ho za ruce přitahujete do sedu,
- otáčet se za hlasem, zvláště hlasem maminky,
- žvatlat jednoduché slabiky (gé nebo ká),
- prskat sliny,

Na konci 4. měsíce možná bude umět

- udržet na nohách částečně váhu svého těla, když ho držíte vzpřímeně,
- smát se na svůj obraz v zrcadle,
- rozeznat laskavý a přísný tón řeči,
- přetáčet se (oběma směry),
- upustit vědomě předmět, který již nepotřebuje,
- napodobovat jednoduché zvuky,
- protestovat, pokud mu budete chtít vzít hračku.

Na konci 5. měsíce bude umět

- ve vzpřímené poloze udržet samo hlavičku,
- po položení na břicho se vzepřít na rukou,
- přetáčet se (jedním směrem),
- věnovat pozornost malým předmětům,
- výskat radostí,
- rozeznat známé tváře a věci,
- sahat po předmětech,
- spontánně se smát,
- uchopit podávané chrastítko,

Na konci 5. měsíce by mělo umět

- udržet na nohách částečně váhu svého těla, když ho držíte vzpřímeně,
- udržet hlavičku vzpřímenou, když ho za ruce přitahujete do sedu,
- žvatlat jednoduché slabiky (gé nebo ká),
- přetáčet se (oběma směry),
- prskat sliny,
- smát se na svůj obraz v zrcadle,
- rozeznat laskavý a přísný tón řeči,
- napodobovat jednoduché zvuky,
- hrát hru na schovávání a kuk,
- otáčet se za hlasem

Na konci 5. měsíce by mohlo umět

- nechat se za ruce vytáhnout ze sedu do stoje,
- sedět bez opory,
- stát s přidržováním něčeho nebo někoho,
- upustit vědomě předmět, který již nepotřebuje,
- sníst samo nějaké jídlo do ruky (křupek, piškot),
- protestovat, pokud mu budete chtít vzít hračku,
- snažit se dostat k hračce, která je mimo jeho dosah,
- přendávat věci z ruky do ruky,
- bouchat kostkami o sebe,
- prohlížet si nohy a hrát si s nimi,
- hledat upuštěný předmět,
- reagovat na své jméno,
- uchopit malý předmět do dlaně (dlaňový úchop),
- žvatlat opakující se slabiky, jako např. ma ma ma, ba ba ba.

Na konci 5. měsíce bude možná umět

- nechat se za ruce vytáhnout ze sedu do stoje,
- sedět bez opory,
- stát s přidržováním něčeho nebo někoho,
- upustit vědomě předmět, který již nepotřebuje,
- sníst samo nějaké jídlo do ruky (křupek, piškot),
- protestovat, pokud mu budete chtít vzít hračku,
- snažit se dostat k hračce, která je mimo jeho dosah,
- přendávat věci z ruky do ruky,
- bouchat kostkami o sebe,
- prohlížet si nohy a hrát si s nimi,
- hledat upuštěný předmět,
- reagovat na své jméno,
- uchopit malý předmět do dlaně (dlaňový úchop),
- žvatlat opakující se slabiky, jako např. ma ma ma, ba ba ba.

Na konci 6. měsíce by mělo umět

- udržet hlavičku vzpřímenou, když ho za ruce přitahujete do sedu,
- žvatlat jednoduché slabiky (gé nebo ká),
- hrát hru na schovávání a kuk,
- přetáčet se (oběma směry),

Na konci 6. měsíce bude pravděpodobně umět

- udržet na nohách částečně váhu svého těla, když ho držíte vzpřímeně,
- stát s přidržováním něčeho nebo někoho,
- sníst samo nějaké jídlo do ruky (křupek, piškot),
- protestovat, pokud mu budete chtít vzít hračku,
- upustit vědomě předmět, který již nepotřebuje,
- snažit se dostat k hračce, která je mimo jeho dosah,
- přendávat věci z ruky do ruky,
- napodobovat jednoduché zvuky,
- hledat upuštěný předmět,
- uchopit malý předmět do dlaně (dlaňový úchop),
- otáčet se za hlasem,
- prskat sliny,
- žvatlat opakující se slabiky, jako např. ma ma ma, ba ba ba

Na konci 6. měsíce bude možná umět

- nechat se za ruce vytáhnout ze sedu do stoje,
- sedět bez opory,
- dostat se z polohy na bříšku do sedu,
- reagovat na své jméno,
- bouchat kostkami o sebe,
- prohlížet si nohy a hrát si s nimi,
- soustředit se na jednu věc delší dobu (několik minut),
- uchopit malý předmět palcem a ukazováčkem (klešťový úchop).

Na konci 7. měsíce by mělo umět

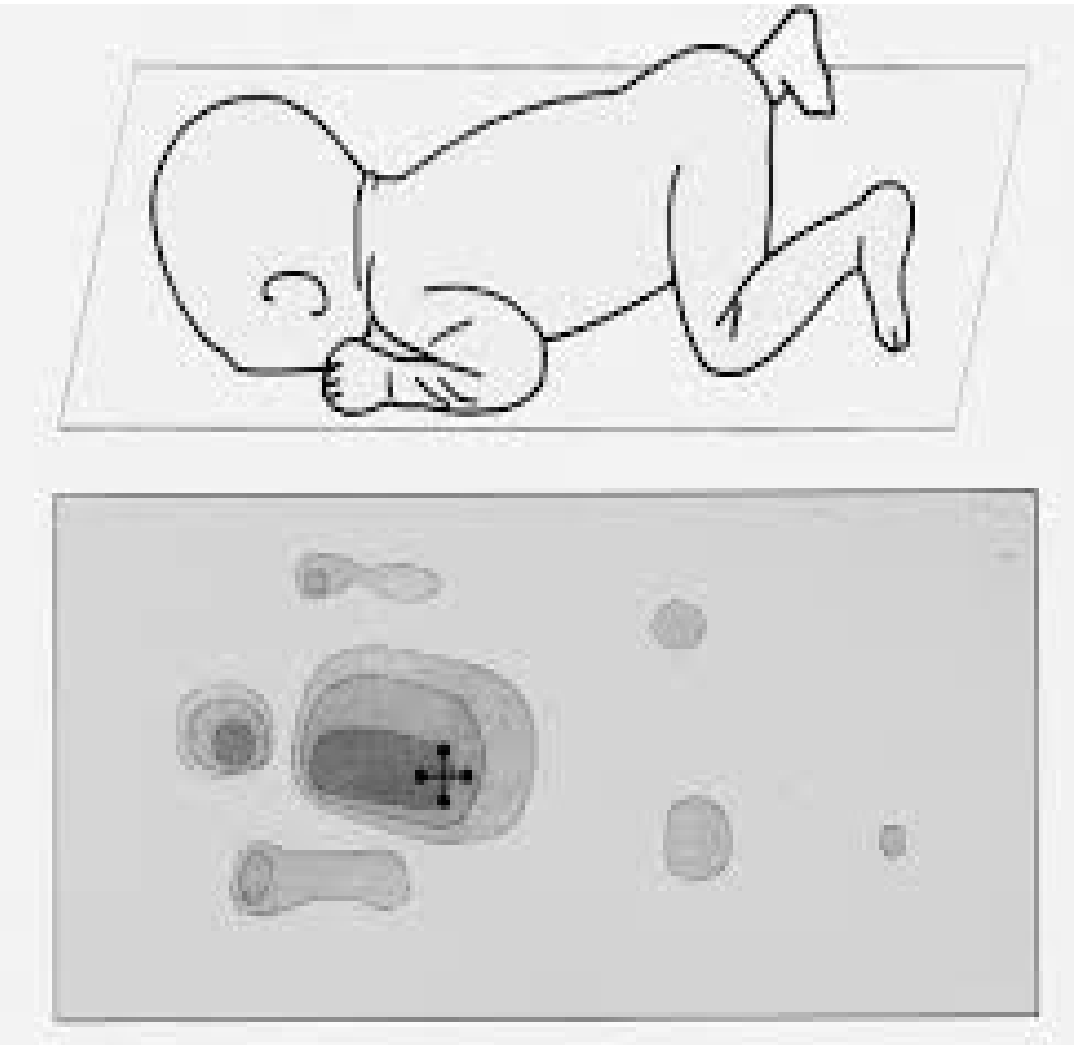
- sníst samo nějaké jídlo do ruky (křupek, piškot),
- přendávat věci z ruky do ruky,

Na konci 7. měsíce bude pravděpodobně umět

- udržet na nohách částečně váhu svého těla, když ho držíte vzpřímeně,
- sedět bez opory,
- bouchat kostkami o sebe,
- protestovat, pokud mu budete chtít vzít hračku,
- snažit se dostat k hračce, která je mimo jeho dosah,
- prohlížet si nohy a hrát si s nimi,
- hledat upuštěný předmět,
- napodobovat jednoduché zvuky,
- uchopit malý předmět do dlaně (dlaňový úchop),
- otáčet se za hlasem,
- reagovat na své jméno,
- žvatlat opakující se slabiky, jako např. ma ma ma, ba ba ba
- stát s přidržováním něčeho nebo někoho

Na konci 7. měsíce bude možná umět

- nechat se za ruce vytáhnout ze sedu do stoje,
- stát s přidržováním něčeho nebo někoho,
- dostat se z polohy na bříšku do sedu,
- lézt po čtyřech,
- dělat paci-paci nebo pá-pá,
- soustředit se na jednu věc delší dobu (několik minut),
- uchopit malý předmět palcem a ukazováčkem (klešťový úchop),
- chodit kolem nábytku.

VYVÁŽENÝ POHYB

Na konci 8. měsíce by mělo umělo

- udržet na nohách částečně váhu svého těla, když ho držíte vzpřímeně,
- napodobovat jednoduché zvuky,
- reagovat na své jméno,
- uchopit malý předmět do dlaně (dlaňový úchop),
- otáčet se za hlasem,
- hledat upuštěný předmět,

Na konci 8. měsíce by mělo pravděpodobně umět

- stát s přidržováním něčeho nebo někoho,
- sedět bez opory,
- protestovat, pokud mu budete chtít vzít hračku,
- snažit se dostat k hračce, která je mimo jeho dosah,
- soustředit se na jednu věc delší dobu (několik minut),
- hledat upuštěný předmět,
- lézt po čtyřech,
- dostat se z polohy na bříšku do sedu,
- nechat se za ruce vytáhnout ze sedu do stoje,
- uchopit malý předmět palcem a ukazováčkem (klešťový úchop),

Na konci 8. měsíce bude možná umět

- dělat paci-paci nebo pá-pá,
- chodit kolem nábytku,
- stát chvíli bez opory,
- ukazovat na věci ukazováčkem,
- komunikovat gesty a zvuky,
- říkat cíleně máma nebo táta,
- rozumět slovu „ne“ (samozřejmě nemusí poslechnout).

Na konci 9. měsíce by mělo umět

- snažit se dostat k hračce, která je mimo jeho dosah,
- hledat upuštěný předmět,
- sedět bez opory,
- lézt po čtyřech,

Na konci 9. měsíce bude pravděpodobně umět

- nechat se za ruce vytáhnout ze sedu do stoje,
- dostat se z polohy na bříšku do sedu,
- protestovat, pokud mu budete chtít vzít hračku,
- stát s přidržováním něčeho nebo někoho,
- uchopit malý předmět palcem a ukazováčkem (klešťový úchop),
- komunikovat gesty a zvuky,
- ukazovat na věci ukazováčkem,
- dělat paci-paci nebo pá-pá,
- chodit kolem nábytku,
- rozumět slovu „ne“ (samozřejmě nemusí poslechnout)

Na konci 9. měsíce bude možná umět

- poslat vám balón zpět,
- pít samostatně z hrnečku,
- uchopit malý předmět špičkami palce a ukazováčku (pinzetový úchop),
- stát chvíli bez opory,
- říkat cíleně máma nebo táta,
- postavit věž ze dvou kostek,
- udrží v ruce dva předměty,
- říkat jedno jiné slovo než máma nebo táta,
- poslechnout jednoslovný pokyn doprovázený gestem,

Na konci 10. měsíce by mělo umět

- stát s přidržováním něčeho nebo někoho,
- nechat se za ruce vytáhnout ze sedu do stoje,
- protestovat, pokud mu budete chtít vzít hračku,
- komunikovat gesty a zvuky,

Na konci 10. měsíce by mělo pravděpodobně umět

- dostat se z polohy na bříšku do sedu,
- dělat paci-paci nebo pá-pá,
- uchopit malý předmět palcem a ukazováčkem (klešťový úchop),
- chodit kolem nábytku,
- rozumět slovu „ne“ (samozřejmě nemusí poslechnout),
- stát chvíli bez opory,
- říkat cíleně máma nebo táta

Na konci 10. měsíce bude možná umět

- dát najevo své přání jinak než pláčem,
- poslat vám balón zpět,
- udrží v ruce dva předměty,
- pít samostatně z hrnečku,
- pomáhat s oblékáním nastavením nohy nebo ruky,
- shazovat věci a dívat se, jak padají,
- uchopit malý předmět špičkami palce a ukazováčku (pinzetový úchop),
- postavit věž ze dvou kostek,
- stát dobře bez opory,
- říkat jedno jiné slovo než máma nebo táta,
- napodobovat při žvatlání intonaci dospělých,
- poslechnout jednoslovný pokyn doprovázený gestem,
- dobře chodit.

Na konci 11 měsíce by mělo umět

- dostat se z polohy na bříšku do sedu,
- uchopit malý předmět palcem a ukazováčkem (klešťový úchop),
- rozumět slovu „ne“ (samozřejmě nemusí poslechnout),

Na konci 11. měsíce bude pravděpodobně umět

- dělat paci-paci nebo pá-pá,
- chodit kolem nábytku,
- uchopit malý předmět špičkami palce a ukazováčku (pinzetový úchop),
- stát chvíli bez opory,
- udrží v ruce dva předměty,
- shazovat věci a dívat se, jak padají,
- postavit věž ze dvou kostek,
- říkat cíleně máma nebo táta,
- říkat jedno jiné slovo než máma nebo táta

Na konci 11. měsíce bude možná umět

- stát dobře bez opory,
- dát najevo své přání jinak než pláčem,
- poslat vám balón zpět,
- pít samostatně z hrnečku,
- napodobovat při žvatlání intonaci dospělých,
- říkat tři nebo více jiných slov než máma nebo táta
- pomáhat s oblékáním nastavením nohy nebo ruky,
- poslechnout jednoslovný pokyn doprovázený gestem,
- dobře chodit.

Na konci 12 měsíce by mělo umět

- postavit věž ze dvou kostek,
- chodit kolem nábytku,
- říkat cíleně máma nebo táta,

Na konci 12 měsíce bude pravděpodobně umět

- dělat paci-paci nebo pá-pá,
- uchopit malý předmět špičkami palce a ukazováčku (pinzetový úchop),
- pomáhat s oblékáním nastavením nohy nebo ruky,
- stát chvíli bez opory,
- říkat jedno jiné slovo než máma nebo táta,
- dát najevo své přání jinak než pláčem,
- poslat vám balón zpět,
- napodobovat při žvatlání intonaci dospělých,
- dobře chodit

Na konci 12 měsíce bude možná umět

- říkat tři nebo více jiných slov než máma nebo táta,
- nakrmit se samo lžičkou,
- pít samostatně z hrnečku,
- tužkou nakreslit čáru,
- poslechnout jednoslovný pokyn nedoprovázený gestem.

Batolecí věk

- období ohraničené 1. a 3. narozeninami dítěte
- je to období postupného osamostatňování dítěte
- díky pohybu se seznamuje s okolním světem, díky řeči zdokonaluje komunikaci s ostatními lidmi
- ve 12.–18. měsíci se uzavírá velká fontanela
- končí se prořezávání mléčných zubů

Psychosociální vývoj batolete

chůze umožní dítěti opouštět matku a zkoumat okolí → počátek nezávislosti a samostatnosti

- - díky tomu si dítě začne uvědomovat sebe sama
- - pro 2.rok života jsou pak typické výchovné problémy – dítě si vytváří představu o tom, co ze svého okolí si může podmanit – rodiče by mu neměli bránit, ale měli by určit hranice
- - spolu s pocitem sebe sama začíná vnímat pocity druhých (základ empatie) – chce potěšit někoho, kdo je smutný...
- - začíná chápat pocity jiného dítěte, které se uhodilo, díky tomu začíná kontrolovat vlastní agresivitu
- - začíná chápat správné a nesprávné, vědomí špatného činu může vést k úzkosti
- - to je všechno dáno zráním mozku, myelinizací drah – batolata začínají vnímat naplněné rektum a měchýř
- Freud – anální stádium

Na konci 13.měsíce by mělo umět

- přitáhnout se do stoje,
- dostat se samo do sedu,
- s přidržením přejít mezi dvěma místy, např. mezi křesly,
- dělat paci-paci,
- dát najevo své přání jinak než pláčem,

Na konci 14 měsíce by mělo umět

- zamávat pá-pá,
- stát bez opory,
- dát předmět do krabice,
- poslechnout jednoslovný pokyn nedoprovázený gestem,

Na konci 15. měsíce by mělo umět

- dobře chodit,
- sehnout se pro nějaký předmět a znovu se postavit,
- používat alespoň jedno slovo,

Na konci 16. měsíce by mělo umět

- napodobovat činnosti,
- čmárat tužkou,

Na konci 17. měsíce

- používat dvě slova,
- pít z hrnečku,

Na konci 18. měsíce

- používat tři slova,
- vylézt na nízkou stoličku,
- ukazovat na předmět svého zájmu,

Na konci 19. měsíce

- používat tři slova,
- ukazovat na předmět svého zájmu,

Na konci 20. měsíce

- používat lžičku nebo vidličku (i když se zatím úplně samo nenají),
- běhat,

Na konci 21. měsíce

- postavit věž ze dvou kostek,
- na požádání ukázat jednu část svého těla,

Na konci 22. měsíce

- používat šest slov,
- chodit do schodů,

Na konci 23. měsíce

- kopnout vám balón zpátky,

Na konci 24. měsíce

- svléknout si některou část oblečení,
- „krmit“ panenku,
- postavit věž ze čtyř kostek,
- pojmenovat dva obrázky,

3. rok dítěte

- používat 50 a více jednotlivých slov,
- spojovat slova,
- poslechnout složitější pokyn nedoprovázený gestem (něco vezmi a zanes to někam),
- ukázat a pojmenovat několik obrázků,
- obléknout si některou část oblečení,
- vyskočit do vzduchu,
- pojmenovat šest částí svého těla,

3. rok dítěte

- s pomocí si vyčistit zuby,
- postavit věž z šesti kostek,
- ukázat a pojmenovat několik obrázků,
- umýt a osušit si ruce,
- popsat kamaráda jménem,
- hodit balón horem,
- mluvit srozumitelně v polovině případů,
- souvisle vyslovit dvě nebo tři věty,
- používat předložky,

Batolecí období (2-3)

- Velká pohybová potřeba- vhodné pohybové činnosti
- Napodobovací schopnost – cvičení rodičů s dětmi
- Obratnostní aktivity, omezení jednostranného zatížení
- Rychlostní pohybové aktivity
- Silové aktivity-používání hraček
- **Tvoří se základy pohybové aktivity**

Předškolní období

- ohraničeno 3. a 6. rokem
- na závěr tohoto období je většina dětí schopna nastoupit do školy
- tempo růstu v tomto období je nejnižší z celého dětského věku (ročně přibere 1,5 kg a vyroste 5 cm)

Předškolní věk

3.- 6. roku

- Velká pohybová aktivita a pestrost činností
- Kloubní rozsah
- Rychlé střídání různých forem pohybu
- Více dynamiky než statické zátěže
- Vysoká motivační úroveň
- Uvědomělý výcvik (plavání)
- **Fixuje a vytváří se vztah k pohybu**

Předškolní věk

- Základní prvky sportovních her
- Běhové disciplíny s motivační náplní
- Turistické činnosti se střídáním aktivit
- Obratnostní cviky gymnastického charakteru s vyloučením krajních poloh
- Dostatečná kompenzační činnost a čas pro spontánní hry

Motorika

Při vývoji motoriky se navazuje na základy položené v období batolete. Dítě lépe koordinuje své pohyby. Nabývá obratnosti rukou, nohou i trupu. Dokáže jít rovně, stát jednu sekundu na jedné noze. S přibývajícím věkem je schopno skákat po jedné noze, posléze se odrazit a skočit. V oblasti jemné motoriky se dítě stává zručnější. Neustále se vyvíjí kresba, navléká korálky na nit, dokáže si zavázat tkaničky.

Vnímání

Vnímání patří mezi důležité procesy pro dítě předškolního věku. V tomto období je dítě hodně zvědavé, všímá si detailů a rádo se směje. Mezi pátým a šestým rokem už dítě pozná skoro všechny barvy, rozezná barevné odstíny. Sluchové vnímání se zdokonaluje. Dítě dokáže více rozlišit zvuky, které k němu doléhají a snaží se je napodobit. Tím se učí řeč.

Při vnímání prostoru, dítě nedokáže odhadnout vzdálenost. Přeceňuje bližší objekty na úkor vzdálených. Časem se nezabývá. Žije přítomností a pomocí opakujících se dějů. Hodiny, týdny, měsíce se mu zdají delší než dospělým.

Školní období

- začíná po 6. narozeninách dítěte – tedy sedmým rokem, kdy většina dětí začíná povinnou školní docházkou
- konec období se nedá jednoznačně vymezit, obvykle ukončení spojujeme s počátkem dospívání (a to je individuální)
- období proto trvá různou dobu, nelze ho ztotožňovat s obdobím školní docházky

Období dospívání

- 10-19 let dle WHO
- **začíná začátkem pubertálního vývoje** a končí dosažením plné pohlavní zralosti a ukončením tělesného vzrůstu
- u dívek začíná v průměru o 2,5 roku dříve (v průměru v 10 letech)
- u chlapců v průměru ve 12,5 letech
- i mezi pohlavími je variabilita ± 2 roky
- od počátku uplynou obvykle 2–3 roky k dosažení plné pohlavní zralosti (menarché, první ejakulace) a 4 až 5 let do ukončení tělesného růstu
- **mládež** 15–24 let
- **dorost** 14–19 let